

Майстри спорту України зі спортивного туризму 2000 – 2020 р.

Розглянутий розвиток спортивного туризму України з точки зору досягнень спортсменів, а саме виконання ними кваліфікаційного нормативу й отримання ними звання майстер спорту України.

Ukraine sports tourism development is considered from the point of view of sportsmen achievements, namely performance by them of the qualification standard and reception by them of a rank of the Ukraine sports master.

Постановка проблеми. Спортивні змагання Всеукраїнського рівня виступають системоутворюючим фактором розвитку спорту. Під час їх проведення оцінюється ефективність процесів підготовки і відбору спортсменів, системи підготовки фахівців. Визначення тенденції розвитку якого-небудь явища, у тому числі й спорту, неможливо здійснити без аналізу основних його показників. Одним із таких показників в спорті є виконання спортсменами кваліфікаційних нормативів й отримання відповідних розрядів та звань. В спортивному туризмі (в Україні) до цих пір найвище спортивне звання – це Майстер спорту України (МСУ).

Виклад основного матеріалу. Зібрані в процесі статистичного нагляду з 2000 року по 2020 рік дані щодо виконання МСУ спортсменами Федерації спортивного туризму України (ФСТУ) дають можливість підвести підсумки і проаналізувати роботу ФСТУ, як в цілому по спортивному туризму, так і по окремих його видах, виявити сильні та слабкі сторони організації всеукраїнських змагань зі спортивного туризму, а також можливості подальшого розвитку виду спорту, основні тенденції та проблемні місця.

У відповідності до Єдиної спортивної класифікації України (ЄСКУ) в спортивному туризмі звання МСУ присвоюється за виконання кваліфікаційних нормативів за двома видами змагань: змагання з туристських спортивних походів (СП) і змагання з видів спортивного туризму (дистанції), а з 2005 року по сукупності (за двома видами змагань) – виступу на чемпіонатах України з видів спортивного туризму та туристських спортивних походів. Таким варіантом виконання нормативу скористались вже 20 спортсменів.

На сьогодні звання МСУ за 21 рік отримали 288 спортсменів. Динаміка по роках представлена на рис.1.

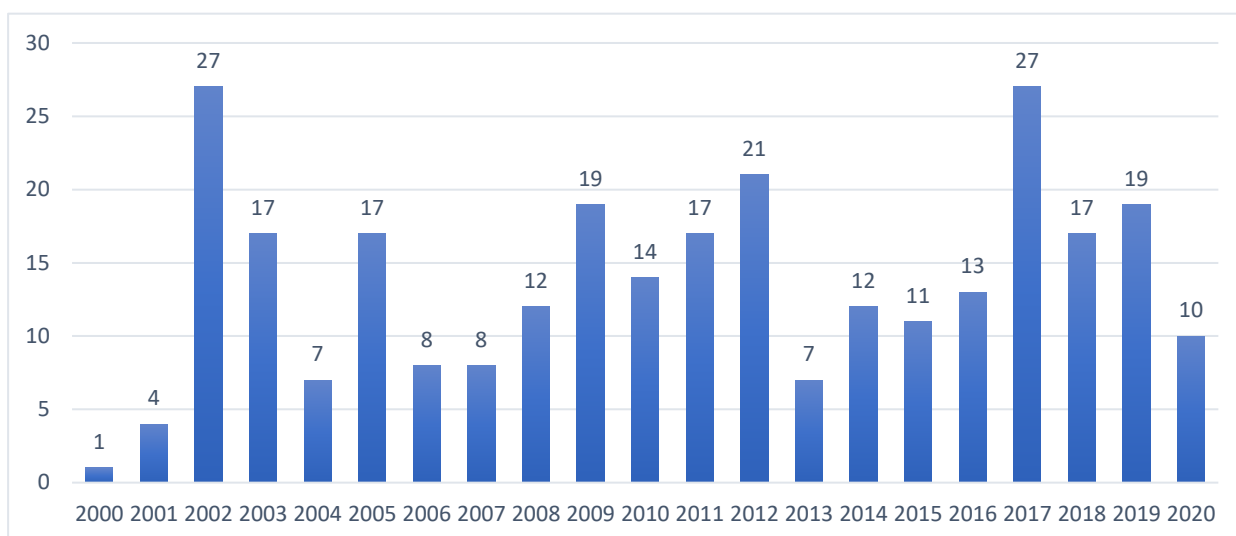

Рис. 1. Кількість МСУ зі спортивного туризму по роках.

Необхідно відзначити, що спортсмени ФСТУ кожен рік отримували звання МСУ. Найбільш результативними були 2002, 2012 та 2017 роки, коли звання МСУ отримали більше ніж 20 спортсменів, найменш результативними – 2000, 2001, 2004, 2006, 2007 та 2013 роки – менше 10 спортсменів.

Переглянути виконання нормативу МСУ по роках за видами туризму можна на графіку, представленою на рис. 2.

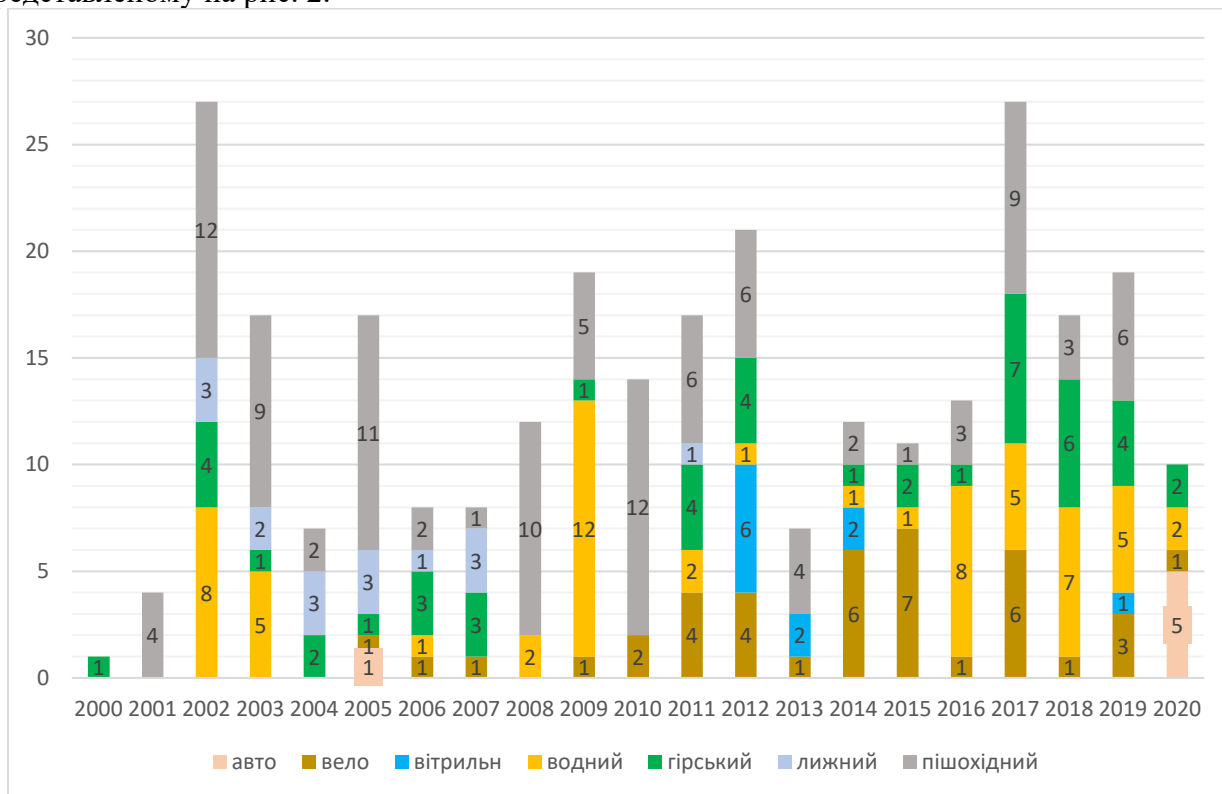

Рис. 2. Кількість МСУ зі спортивного туризму за видами туризму по роках.

Слід зазначити, що майже кожного року є виконання нормативу в таких видах спортивного туризму як пішохідний, гірський, вело, водний. Найменшу кількість звання МСУ отримали спортсмени з автотуризму, вітрильного та лижного туризму. За останні 9 років з лижного туризму жоден спортсмен не виконав норматив МСУ.

Розподіл виконання нормативу за видами змагань: на дистанціях, в туристських спортивних походах та в поєднанні цих дисциплін представлено на рис. 3.

Рис. 3. Розподіл кількості МСУ зі спортивного туризму за видами змагань.

По роках виконання МСУ за видами змагань відображено на рис. 4.

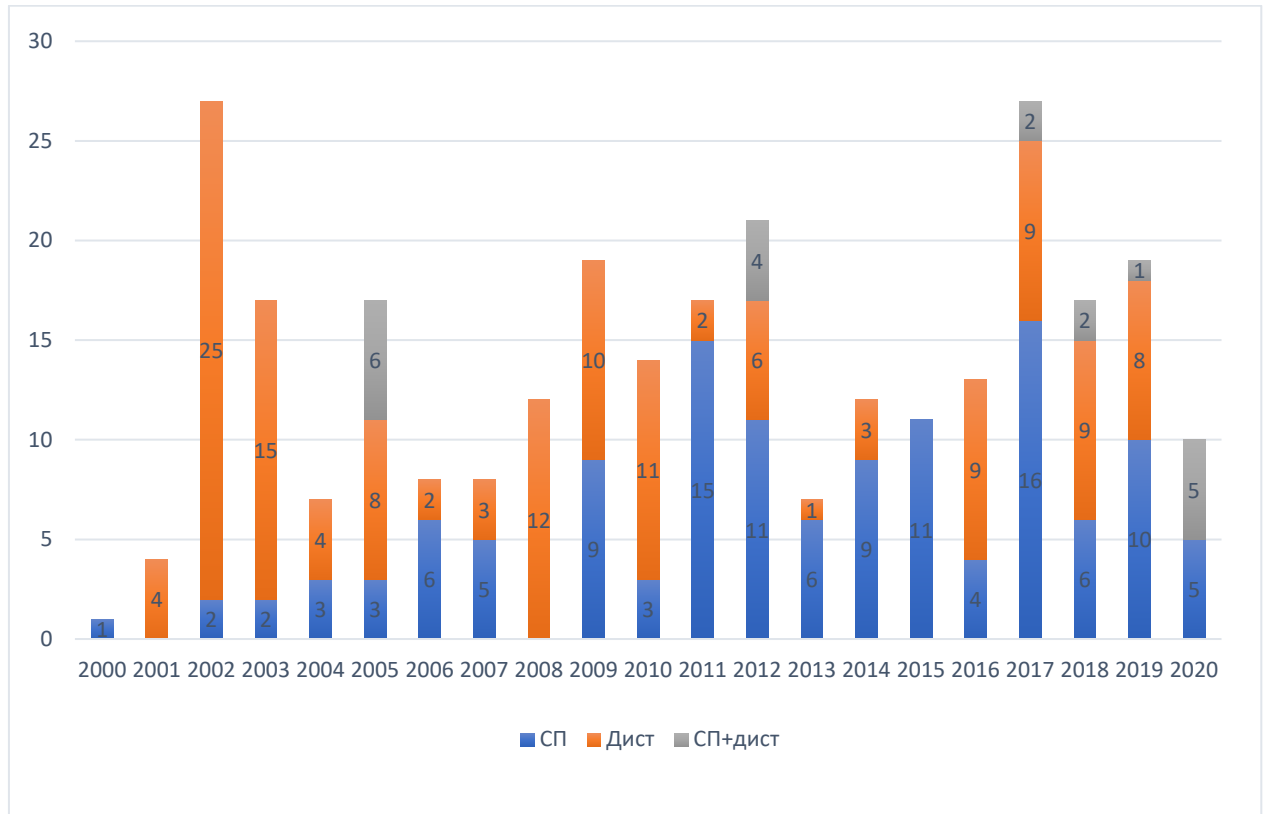

Рис. 4. Розподіл кількості МСУ за видами змагань по роках.

Отже, майже половина нормативів виконана на дистанціях. Таким чином спортивний туризм з похідного, де виконано норматив лише 127 спортсменами, поступово стає «дистанційним», в якому виконано норматив 141 спортсменами. Особливо така тенденція переважала в перші 10 років (2001 – 2010). В подальшому ситуація дещо вирівнялась і надалі спостерігаємо все ж більше виконання нормативу МСУ на змаганнях з СП. Це зрозуміло, бо для виконання нормативу на змаганнях з СП, де діє накопичувальна система, як досвіду, так і здійснення самих спортивних походів, потрібно значно більше часу, особливо для учасників команд.

Аналіз кількості МСУ за видами туризму можна зробити з рис. 5.

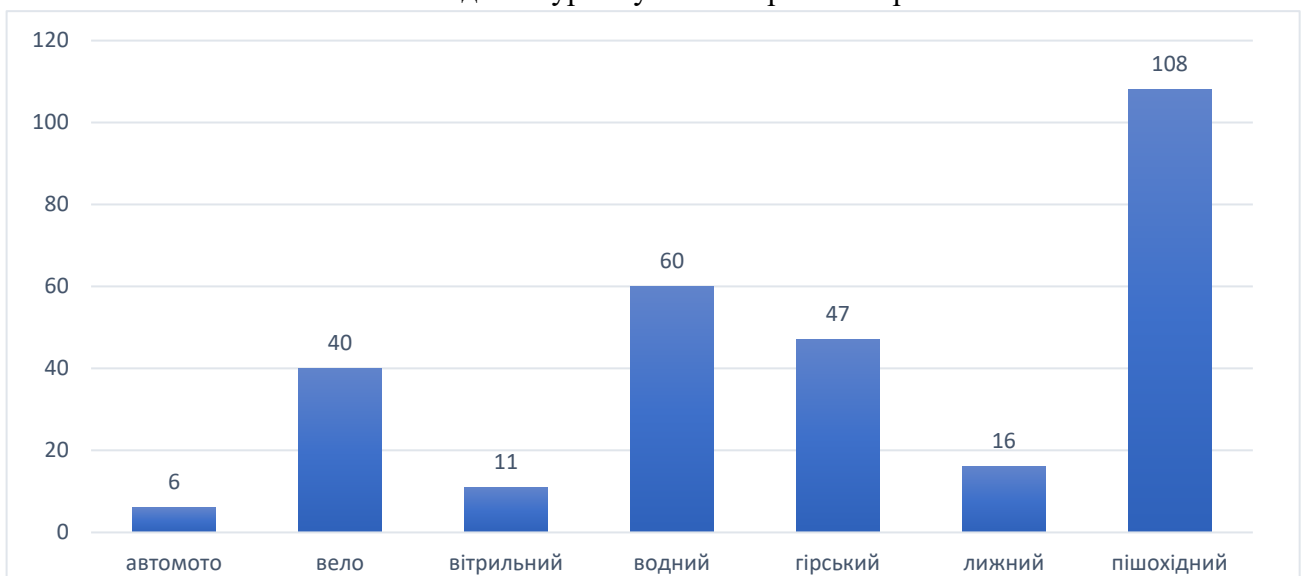

Рис. 5. Кількість МСУ за видами туризму

За кількістю виконаних нормативів безумовним лідером є пішохідний туризм (108 спортсменів), потім водний (60), гірський (47) та вело (40). Кількість МСУ за видами туризму та в кожному з них за видами змагань в абсолютному значенні приведена на рис. 6.

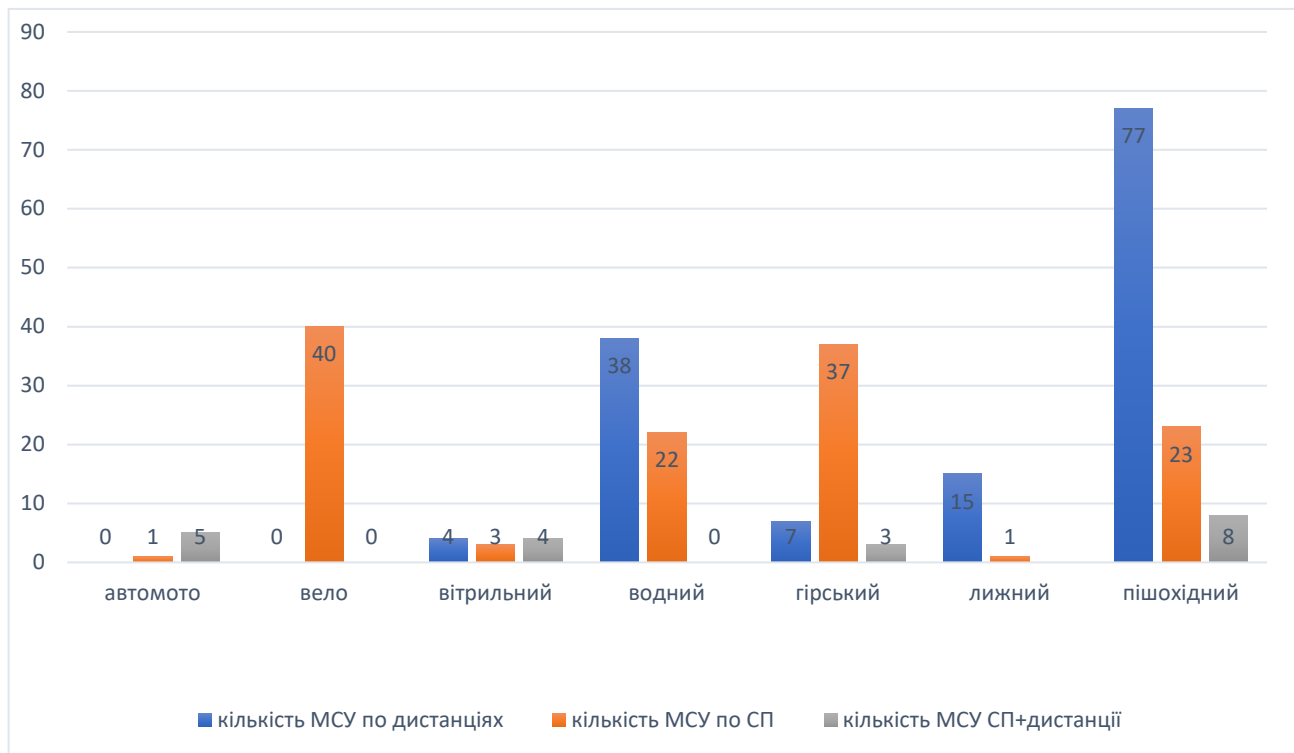

Рис. 6. Кількість МСУ за видами туризму та видами змагань.

В кожному виді туризму відносний розподіл за видами змагань виглядає наступним чином: рис. 7 – 13.

Рис. 7. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у автото туризмі.

Рис. 8. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у велотуризмі.

Рис. 9. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у вітрильному туризмі.

Рис. 10. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у водному туризмі.

Рис. 11. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у гірському туризмі.

Рис. 12. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у лижному туризмі.

Рис. 13. Відносний розподіл кількості МСУ за видами змагань у пішохідному туризмі.

По кількості виконаних нормативів найбільш «похідними» виявились вело (40) та гірський (37) туризм. По комбінованому варіанту (дистанція і спортивний похід) найбільше спортсменів виконало норматив в пішохідному (8) та автото (5) туризмі. В інших видах спостерігається більш чітка спеціалізація – норматив переважно виконується або на дистанціях, або в спортивних походах. Самим «змагальним» виглядає пішохідний туризм, в якому із 108 МСУ в спортивних походах норматив виконали лише 23 спортсмена. Привертає увагу факт – у велосипедному туризмі за 21 рік жоден норматив не був виконаний на дистанціях, при цьому чемпіонати України проводяться кожного року. І самим сумним фактом є відсутність МСУ зі спелео туризму.

Аналізуючи кваліфікаційні вимоги ЄСКУ різних видів спорту, можна зробити висновки щодо недосконалості вимог в спортивному туризмі. Особливо це стосується вимог до, в першу чергу, учасників та керівників туристських спортивних походів.

І, на завершення, розподіл виконання нормативу МСУ по регіонах (рис. 14).

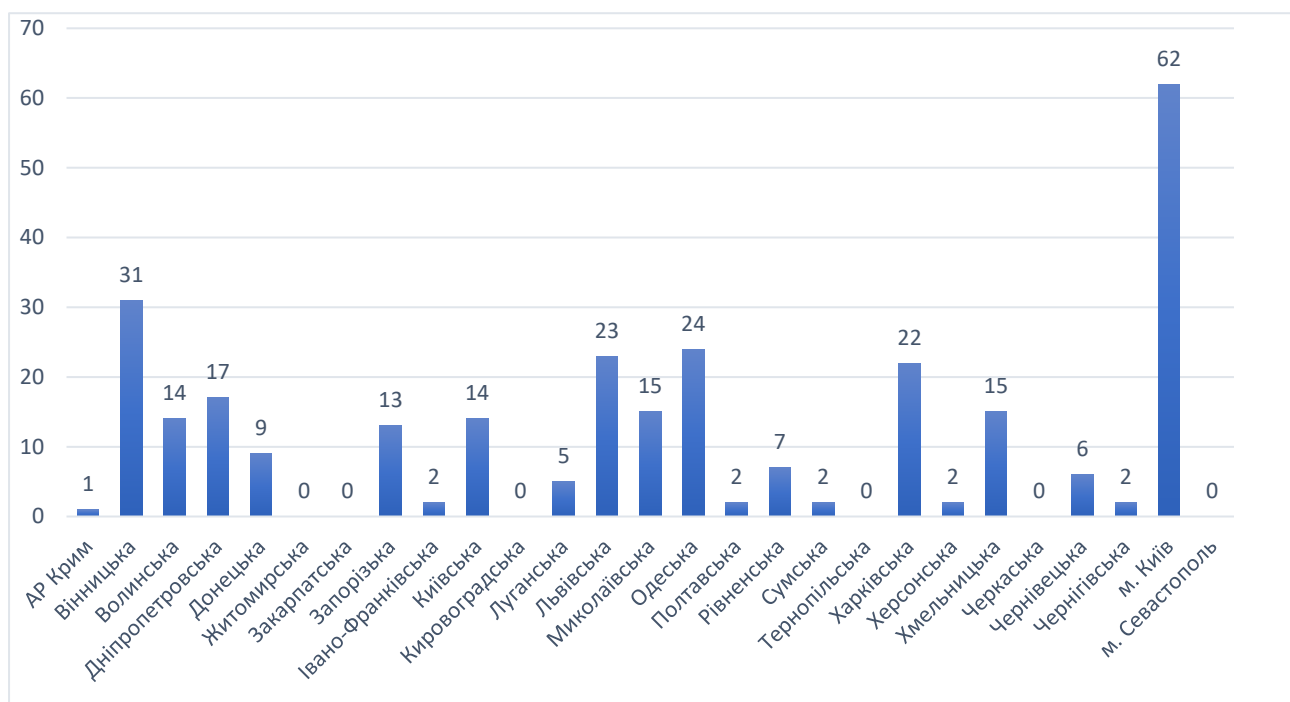

Рис. 14. Розподіл кількості МСУ по регіонах.

Майже четверта частина всіх володарів почесного звання «Майстер спорту України» припадає на м. Київ (62), на другому місці Вінницька область (31), далі Одеська (24), Львівська (23) та Харківська (22). Саме в цих регіонах залишилася школа спортивного туризму, яка бере свій початок із самодіяльного туризму 50-60 років ХХ сторіччя. Жодного нормативу МСУ за 2000 – 2020 рр. не було виконано в Житомирській, Закарпатській, Кіровоградській, Тернопільській, Черкаській областях та м. Севастополі.

На рис. 15 – 16 представлена інформація щодо виконаних нормативів по регіонах в розрізі видів туризму та видів змагань. Цікаво, що є регіони, де переважає один вид туризму або один вид змагань.

Найбільш різноплановими виглядають м. Київ та Одеська область, де нормативи виконані відповідно з 6 та 5 видів туризму.

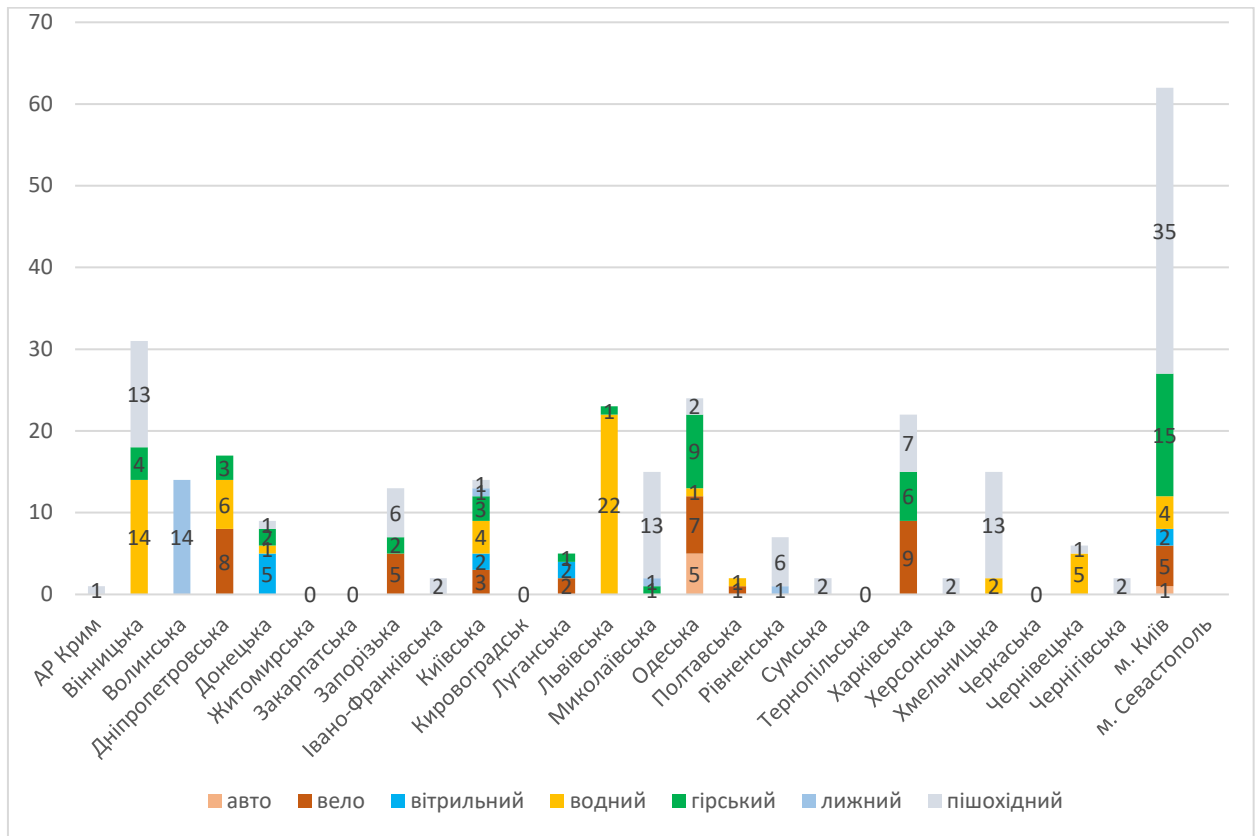

Рис. 15. Розподіл кількості МСУ по регіонах за видами туризму.

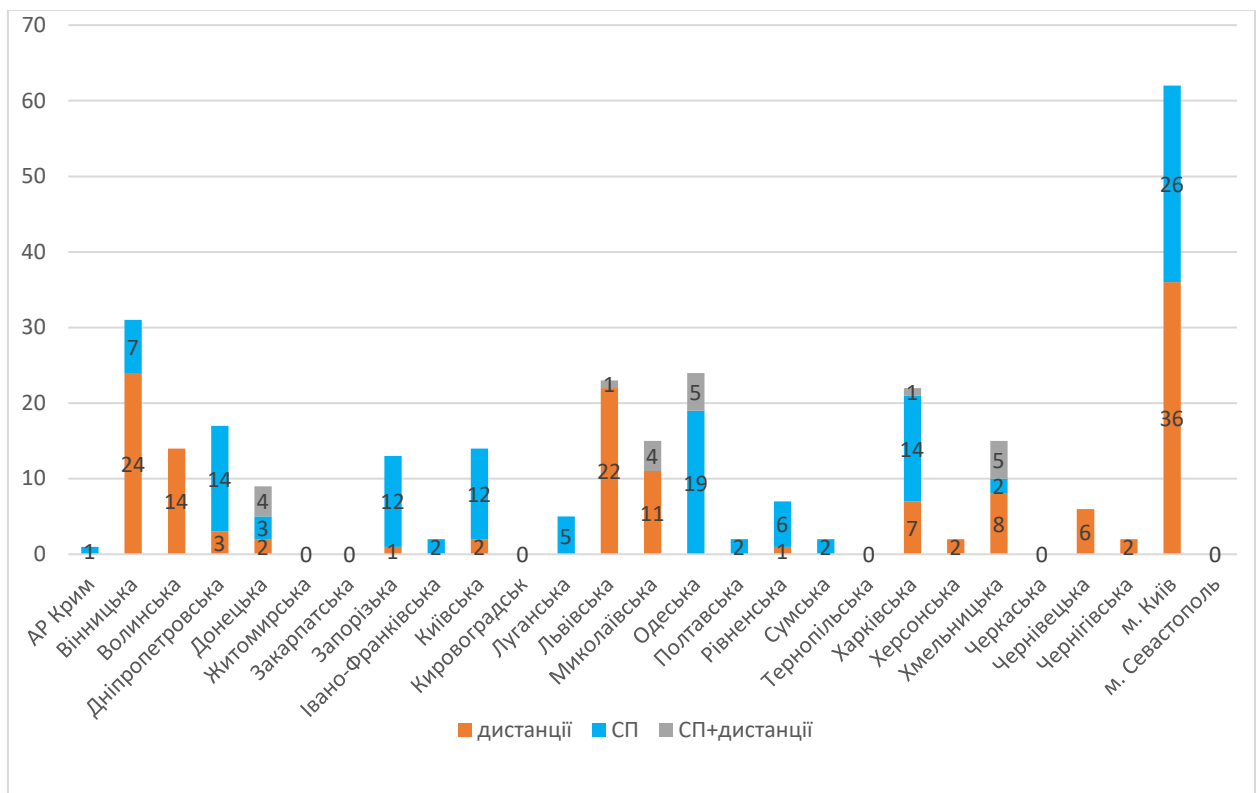

Рис.16. Розподіл кількості МСУ по регіонах за видами змагань.

Ця робота буде продовжена, сподіваємося відновити втрачену інформацію про майстрів спорту України за попередні роки (1991 – 1999) та про українських спортсменів, яким було присвоєно звання МС СРСР. Адже це історія визнаного в Україні виду спорту – спортивний туризм.